

А Л Ф О Н С Д О Д Е

*Козичката
на гостопдин Сеген*

НАРОДНА МЛАДЕЖ

АЛФОНС ДОДЕ
КОЗИЧКАТА НА ГОСПОДИН
СЕГЕН

Превод: Невяна Розева

chitanka.info

Алфонс Доде е известен френски писател. Той се е родил през 1840 година в семейството на провинциален фабрикант.

Доде обръща внимание на читателите още с първото си значително произведение „Писма от моята мелница“, издадени в 1869 година. В тях той изобразява бита на Прованс. Част от тези „писма“ са подбрани в „Козичката на господин Сеген“, които издателство „Народна младеж“ пуска като номер на своята поредица „Пчелица“.

Доде написва последователно книгите „Малчуган“, „Фромон младши и Рислер старши“, „Набоб“, „Жак“. В романите си: „Евангелистка“, „Сафо“, „Безсмъртният“ той подлага на критика буржоазната демокрация.

Доде е автор и на известните романи: „Удивителните приключения на Тартарен Тарасконски“, „Тартарен в Алпите“, „Порт Тараскон“. В тях е пресъздал типичния образ на френския дребен буржоа.

Творчеството на Алфонс Доде е ценно с елементите на критичен реализъм, обаче критиката на автора не засяга основите на капиталистическото общество.

НАСТАНЯВАНЕ

Зайците се смаяха!... Като виждаха толкова отдавна вратата на мелницата затворена, а стените в дворчето буренясаха, те бяха сметнали, че мелничарският род е угаснал и като намериха мястото сгодено, си направиха тук един вид главна квартира, средище за стратегически действия. Заешка жемапска^[1] мелница. Няма да излъжа, ако кажа, че още първата вечер намерих двадесетина насядали на колело в дворчето да си греят лапичките на лунните лъчи... Щом открянах прозорчето — фрт! Целият стан се втурна да бяга и всички бели задничета офейкаха с вирната опашка в гъсталака. Надявам се, че ще се върнат.

И друг се смая, като ме видя: наемателят от първия етаж, зловец стар бухал с глава на мислител, който обитава мелницата повече от двадесет години. Намерих го в горната стая, неподвижен и прав върху мелничната ос сред откъртена мазилка и изпаднали керемиди. Той ме изгледа за миг с кръглото си око; после, изплашен, че не ме позна, започна да вика: „Ху! Ху!“ и да разтърсва тежко посивелите си от прах крила... Тия дяволски мислители — никога не се четкат... Няма значение! Такъв, какъвто си е, с мигащите очи и навъсено изражение, този мълчалив наемател ми се нрави все пак повече от всеки друг и аз побързах да му подновя договора. Той си запазва както и досега цялата горна част на мелницата с вход през покрива, а аз задържам долната стаичка, варосана, ниска и сводеста като манастирска обедна.

Оттам ви пиша, разтворил широко врата за благотворното слънце.

Хубава борова гора, грейнала от светлина, се спуска пред мене до самото подножие на склона. Тънките хребети на Приморските Алпи се открояват на хоризонта... Никакъв шум!... Само тук-там в далечината ще се чуе някоя свирка, някой жерав из лавандулите, звънче на мулета по пътя... Прекрасният провансалски пейзаж се изразява само чрез светлина.

Как искате да съжалявам сега за вашия шумен и черен Париж? Толкова ми е добре в моята мелница! Такова кътче именно търсех, уханно и топло, на хиляди мили от вестници, файтони и мъгла!... А колко е хубаво около мене! Едва осем дни, откак се настаних, и главата ми е препълнена с впечатления и спомени... Ето например още снощи присъствах при завръщането на стадата в едно стопанство в подножието на склона и ви се заклевам, че не давам това зрелище за всички премиери, които сте имали през тази седмица в Париж. Преценете сами.

Трябва да ви кажа, че в Прованс е обичайно, щом настъпят горещините, да изпратят добитъка от Алпите. Животни и хора прекарват там по пет-шест месеца на открито сред трева до пояс; след това при първия есенен полъх слизат пак в стопанството да пасат кротко по сивите хълмчета, ухаещи на розмарин... И така, снощи стадата се прибраха. Вратнята чакаше, разтворила още от сутринта и двете си крила; кошарите бяха пълни с прясна слама. Хората си казваха всеки час: „Сега са в Егиер! Сега са в Параду!“. А привечер ненадеен вик: „Ето ги!“ . И далеко долу виждаме как стадото се приближава сред облак прах. Целият път сякаш върви заедно с него!... Старите овни са най-напред, с вирнати рога и суров изглед; след тях идват овцете, поуморените майки и подскачащите в нозете им агънца; мулета с червени пискюли носят и люлеят в кошове новородените; най-последно вървят запъхтените кучета, изплезили език до земята, а след тях двама овчари, загърнати в червеникави шаячни наметала, които се мятат до петите им като попско расо.

Всички се изнизват радостно покрай нас и потъват зад вратнята с грохота на порой... Трябва да видите и вълнението вкъщи. Накацали по вършините си, едрите златистозелени пауни с прозрачни гребени познават новодошлите и ги посрещат с оглушително провикване. Птичарникът, гдето вече заспиваха, внезапно се събужда. Всички скачат: гълъби, патици, пуйки, токачки. Птичийт двор сякаш полудя; кокошките казват, че няма да спят тази нощ! Човек би рекъл, че всяка овца е донесла във вълната си заедно с уханието на дивите Алпи и малко от свежия планински въздух, който опива и разиграва.

Сред тази олелия стадото стига до кошарата. Няма нищо по-прекрасно от това настаняване. Старите овни се разнежват, щом видят яслите си. Най-малките агънца, родени по пътя и невиждали никога стопанството, гледат учудено наоколо си.

Но най-трогателни са все пак кучетата, доблестните овчарски кучета, които се занимават само с животните и не виждат нищо друго в стопанството. Домашното куче ги вика напразно от своята колиба; пълната със студена вода кладенчова кофа напразно им кима; те не искат да видят и да чуят нищо, докато животните се приберат, мандалото затвори решетъчната вратичка и овচারите насядат край трапезата в ниската стая. Едва тогава те се съгласяват да отидат в къщичката си и докато лочат кашата си от коритото, да разправят на другарите си от стопанството какво са правили в планината, в тъмния край на вълците и едрите яркочервени напръстничета, до връх пълни с роса.

---

[1] Жемап — градче в Белгия, гдето френската революционна армия разбила австрийците в 1792 г. Щабът на французите се е намирал в една мелница. ↑

ТАЙНАТА НА МАЙСТОР КОРНИЙ

Франсе Мамай, стар кавалджия, който се отбива понякога при мене на чашка греяно вино, ми разказа онази вечер една малка селска драма, на която мелницата ми е била свидетел преди двадесетина години. Разказът на този човечец ме трогна и аз ще се опитам да ви го преразкажа така, както го чух.

Представете си за миг, драги читатели, че сте седнали пред паница благоуханно вино, а старият кавалджия ви разказва:

— Нашият край, добри господине, не е бил всякога запустяло и забравено място като днес. Едно време тук вирееше голямо мелничарство и от десет мили наоколо стопаните ни носеха житото си за мелене. Всички хълмове около селото бяха покрити с мелници. Надясно и наляво се виждаха само перки, които мистралът^[1] въртеше над боровете, и дълги редици натоварени с чували магаренца, които се качваха и слизаха по пътя. По цяла седмица да ти е драго да слушаш горе пляскането на камшика, скърцането на платната и подвикването: „Хайде! Дий!“, на мелничарските чираци. В неделен ден отивахме на тълпи към мелниците. Мелничарите черпеха там с мискетово вино. Мелничарките бяха хубави като принцеси със своите златни кръстове и дантелени забрадки. Аз си носех кавала и до късна нощ танцувахме фарандола^[2]. Как да ви кажа, тия мелници веселяха и разбогатяваха нашия край.

За зла чест на едни парижани хрумна да построят парна мелница край пътя за Тараскон. Щом е ново, ще е хубаво! Хората започнаха да пращат житата си в парната мелница и клетите вятърни мелници останаха без работа. Те се опитаха до някое време да се борят, но парата излезе по-силна и те се принудиха, горките, да затворят вратите си една след друга... Не се виждаха вече магаренца... Хубавите мелничарки продадоха златните си кръстове... Нямаше вече мискетово вино! Нямаше фарандоли!... Колкото и да духаше мистралът, перките не мръдваха... Докато най-последно общината нареди един ден да се

съборят всички тези къщурки, а на мястото им насадиха лозя и маслини...

И все пак една мелница се държеше здраво сред тази съсипия и продължаваше да върти смело перки на могилката си, под носа на новите мелничари. Беше мелницата на майстор Корний, същата, гдето седим тая вечер.

Майстор Корний беше стар мелничар; от шестдесет години живееше сред брашна и обичаше безумно занаята си. Построяването на парните мелници просто го подлуди. Цели осем дни го гледаха как тича из селото, събира хората около себе си и крещи с все сила, че искат да изтравят Прованс с брашното от парните мелници. „Не ходете при тях — казваше той, — тия разбойници правят хляба с пара, която е дяволско изобретение, а аз работя с мистрала и трамонтана^[3], които са самото дихание господне...“ И много още хубави приказки намираше той, за да хвали вятърните мелници, но никой не го слушаше.

Тогава, дълбоко разгневен, старецът се затвори в мелницата си и заживя свършено сам, като див звяр. Не иска да задържи при себе си дори внучката си Вивет, петнадесетгодишно девойче, което бе останало след смъртта на родителите си само с дядото. Клетичката бе принудена да си изкарва хляба като работи гдето намери из стопанствата при жътва, отглеждане на буби или беритба на маслини. А пък изглеждаше, че дядото много обича това дете. Случваше се да извърви в най-голям пек четири мили, за да я види в стопанството, гдето тя работеше, и щом стигнеше при нея, по цели часове я гледаше разплакан.

Селяните мислеха, че старият мелничар бе отпратил Вивет от скъперничество. Защото не му правеше чест да изоставя внучката си да се влачи така от стопанство в стопанство, изложена на грубостите на господарите и на всички страдания на слугуващите девойки. Не одобряваха и това, че такъв известен човек като майстор Корний, който се носеше дотогава много добре, ходеше сега из улиците бос, с продънен калпак и изпокъсан пояс. И наистина, когато го виждахме да влиза в неделен ден в черква, ние, по-старите, се срамувахме за него; сам Корний чувстваше това, та не смееше вече да сяда на пейката за първенците. Все си оставаше на края, при светената вода и бедняците.

В живота на майстор Корний имаше нещо нередно. Много отдавна вече никой от селото не му носеше жито, а въпреки това перките на мелницата му се въртяха както и по-рано... Вечер срещаха стария мелничар по пътя да подкарва магарето, натоварено с тежки чували брашно.

— Добър вечер, майстор Корний! — се провикваха селяните. — Как е, върви ли мелничарството?

— Върви, чеда — отговаряше бодро старецът. — Слава богу, не оставаме без работа.

Но ако го запитаха отгде има толкова работа, той слагаше пръст на устни и отговаряше важно:

— Шт! Работя за износ...

Никога не можаха да откопчат нещо повече.

А да надникнат в мелницата — и дума не можеше да стане.

И Вивет дори не влизаше там...

Когато и да минеше човек оттам, виждаше, че вратата е затворена, големите перки се въртят, старото магаре пасе трева в двора, а един едър мършав котарак се припича на прозореца и поглежда сърдито.

Тази потайност караше хората да дрънкат. Всеки обясняваше посвоему тайната на майстор Корний, но общата мълга беше, че в тая мелница чувалите с пари са повече от чувалите с брашно.

Ала с време всичко се разбра; и то ето как.

Като събирах младите с кавала си, един ден забелязах, че най-големият ми син и Вивет се бяха влюбили. Не се ядосах на това, защото майстор Корний си беше все още на почит между нас, а пък и с радост бих гледал как това хубаво пиле Вивет подскача из къщи. Само че нашите влюбени се срещаха често и за да не стане някоя пакост, побързах да уредя тая работа; затова отидох в мелницата да поприказвам с дядото... Ах, старият дявол! Да бяхте видели как ме посрещна! Не можах да го накарам да отвори вратата. Обясних му как да е през ключалката защо съм дошъл; а докато говорех, проклетият мършав котарак сумтеше като сатана над главата ми.

Старецът не ме остави да довърша и ми кресна доста неучтиво да си гледам кавала, а ако много бързам да си оженя момчето, да потърся мома от парната мелница... Вярвайте ми, кипнах от тия приказки, но имах благоразумието да се въздържа, оставих стария чудак в мелницата му и се върнах да съобщя на децата неуспеха си... Клетите агънца не можеха да повярват и се замолиха да ги пусна заедно в мелницата, да поговорят с дядото...

Не намерих смелост да им откажа и фррт... влюбените хвъркнаха.

Майстор Корний бил току-що излязъл, когато пристигнали. Ключът бил превъртян два пъти, но старецът бил оставил навън стълбата и на децата хрумнало веднага да влязат през прозореца, та да видят какво има в тази прословута мелница...

Чудно нещо! Стаята с мелничния камък била празна! Ни един чувал, ни зърно жито; никакво брашно по стените или паяжините... Не се усещал и топлият лъх на смляна пшеница, който се носи из мелниците. Мелничната ос била потънала в прах, а едрият мършав котарак спял върху нея.

Същата нищета и запустение и в долната стая — прост одър, няколко дрипи, парче хляб на едно стъпало, а в ъгъла няколко скъсани чувала, отгдето падали отломки хоросан и бяла глина.

Ето каква беше тайната на майстор Корний! Тази вар разнасяше той вечер по пътя, за да спаси честта на мелницата си и да накара хората да вярват, че там се мели жито... Горката мелница! Горкият Корний! Парната мелница им бе отнела отдавна и последните клиенти. Перките все още се въртяха, но камъкът не мелеше нищо.

Децата се върнаха разплакани и ми разказаха какво са видели. Сърцето ми се късаше, докато ги слушах... Без да губя време, изтичах до съседите, разказах им с две думи всичко и веднага решихме да занесем в мелницата на Корний колкото пшеница се намери вкъщи... Речено — сторено. Цялото село тръгва и пристигаме горе с керван магарета, натоварени с жито — с истинско жито!

Мелницата беше съвсем разтворена... Седнал пред вратата на един чувал с хоросан, майстор Корний плачеше, скрил лице в шепата си. Току-що бе забелязал при връщането си, че са влизали у дома му в негово отсъствие и са открили съкровената му тайна.

— Тежко ми! — казваше той. — Сега ми остава само да умра... Мелницата ми е опозорена.

Той ридаше сърцераздирателно, зовеше мелницата си с какви не имена, говореше ѝ като на жив човек.

В това време магаретата пристигнаха на двора и ние се провикнахме както в щастливите дни за вятърните мелници:

— Хей, мелничарю!... Хей, майстор Корний!

А чувалите се трупат пред вратата и прекрасно златисто жито се разсипва навред по земята...

Майстор Корний гледаше смаян. Взел шепа жито в старческата си ръка, той казваше, като се смееше и плачеше в едно и също време:

— Жито!... Господи боже... Истинско жито!... Чакайте да го погледам.

После се обърна към нас:

— Знаех си аз, че ще се върнете... Ония от парната мелница са до един крадци.

Поискахме да занесем стареца на ръце до село.

— Не, чеда, трябва да дам най-напред на мелницата да похапне... Помислете само откога не е хрупвала нищо!

Всички се просълзихме, като гледахме как клетият старец се суети насам-нататък, как изпразва чувалите и наглежда камъка, а зърната се трошат и ситен пшеничен прах лети до тавана.

Трябва да се похвалим, че от този ден не оставихме вече без работа стария мелничар. Най-после една сутрин майстор Корний умря и перките на последната вятърна мелница спряха отново, завинаги вече... След смъртта на Корний никой не го наследя. Какво да ви кажа, господине?... Всичко си има край на този свят. И времето на вятърните мелници е отминало навярно, както отмина времето на шлеповете по Рона, на парламентите и на жакетите от пъстри платове с едри цветя.

---

[1] Южен вятър в Южна Франция. ↑

[2] Хоро. ↑

[3] Северен вятър в Южна Франция. ↑

КОЗИЧКАТА НА ГОСПОДИН СЕГЕН

Господин Сеген не бе имал никога щастие с козите си.

Губеше ги все по един и същ начин: някое прекрасно утро те скъсваха връвта си, отиваха в планината и там ги изяждаше вълк. Нищо не ги задържаше — нито ласките на господаря им, нито страхът от вълка. Бяха, както изглежда, независими кози, които искаха на всяка цена чист въздух и свобода.

Като не разбираше нрава на животните си, добрият господин Сеген беше отчаян и си казваше:

— Свърши се! Козите се отегчават при мене, ни една няма да ми остане.

Но все пак не се обезсърчи и след като изгуби по тоя начин шест кози, си купи седма; само че този път се погрижи да я вземе от малка, за да свикне да живее у него.

Ах! Колко беше хубава козичката на господин Сеген! Колко беше хубава с кротките си очи и подофицерска брадичка, с изпъстрените рога и дългата бяла козина, която я загръщаше като наметало! Беше очарователна почти като козленцето на Есмералда, а при това и послушна, ласкава, не мръдваше, когато я доят, не стъпваше в паницата. Прелестна козичка...

Зад къщата на господин Сеген имаше двор, заграден с глогини. Там именно той затвори новата си питомка. Върза я за един кол на най-хубавото място в двора, остави ѝ по-дълга връв и от време на време идваше да види дали ѝ е добре. Козичката беше щастлива и с такава охота хрупаше тревата, че господин Сеген беше предоволен.

„Най-последно — помисли си клетият човек — тази няма да се отегчи у мене!“

Господин Сеген се мамеше — козата се отегчи.

Един ден, като гледаше към планината, тя си каза:

— Колко ли е хубаво ей там! Колко ще е приятно да подскачаш из изтравничето без тая проклета връв, която ти протрива врата!... За

магарето и за вола може да е добре да пасат в двор!... Но на козите е нужен простор!

От този миг тревата в ливадата ѝ се стори блудкава. Козичката заскуча, отслабна, млякото ѝ намаля. Жално беше да я гледаш как дърпа по цял ден връвта с поглед към планината, как разтваря ноздри и блее тъжно:

— Ме-е!

Господин Сеген разбираше, че с козичката му става нещо, но не знаеше какво... Една сутрин, след като я бе издоил, козичката се обърна и му каза на своя език:

— Слушайте, господин Сеген, аз линейя у вас, пуснете ме да отида в планината.

— О, боже!... И тази! — извика смаяно господин Сеген и от изненада изпуснааницата; после седна на тревата до козичката си:

— Какво, Бланкет, искаш да ме оставиш ли?

А Бланкет отговори:

— Да, господин Сеген.

— Тревата ли не ти стига тук?

— О, не, господин Сеген.

— Или връвта ти е много къса? Искаш ли да я удължа?

— Не си струва труда, господин Сеген.

— Какво ти трябва тогава? Какво искаш?

— Искам да отида в планината, господин Сеген.

— А не знаеш ли, нещастнице, че в планината има вълк? Какво ще правиш, когато дойде?

— Ще го намуша с рогата си, господин Сеген.

— Много го е грижа вълка от твоите рога. Изяждал ми е той кози с много по-големи рога от твоите... Знаеш ли горката стара Ренод, която беше тук лани? Славна коза, яка и зла като козел. Тя се бори цяла нощ с вълка... А на сутринта вълкът я изяде.

— Горкичката! Клетата Репод!... При все това, господин Сеген, пуснете ме да ида в планината.

— Боже милостиви! — каза господин Сеген. — Какво става с козите ми? Вълкът ще изяде и тази... Но не!... Аз ще те спася мимо волята ти, негоднице! А за да не скъсаш връвта, ще те затворя в кошарата и ще те оставя завинаги там.

С тия думи господин Сеген заведе козичката в една тъмна кошара, затвори я и завъртя два пъти ключа. За жалост той забрави прозореца и още щом обърна гръб, козичката изскочи...

Когато бялата козичка пристигна в планината, там настъпи обща радост. Старите борове не бяха виждали досега такава красота. Посрещнаха я като принцеска. Кестените се навеждаха до земята, за да я погалят с крайчеца на клоните си. Златистите жълтурчета разцъфтяваха, щом минеше покрай тях, и ухаеха с все сила. Цялата планина я посрещна с радост.

Представете си колко беше щастлива нашата козичка! Нямахше вече нито връв, нито кол... Нищо не ѝ пречеше да скача, да хрупа гдето си ще... Трева колкото искаш! Стигаше до над рогата ѝ! И то каква трева! Вкусна, крехка, назъбена, състояща се от безброй растения... Не беше като тревата на ливадата... А пък цветята!... Едри сини камбанки, яркочервени напръстничета с дълги чашки, цяла гора от диви цветя, препълнени с опиващи сокове!...

Полуопиянена, бялата козичка се валяше из тях с вирнати крачка и се търкаляше по сипеите ведно с окапалите листа и кестени... След това скачаше и се изправяше внезапно. Хоп! Сега пък тръгва с вирната глава през шубраци и чимшири ту на някой връх, ту в дъното на някой дол, нагоре, надолу, навред... Би казал човек, че в планината има десет козички на господин Сеген.

Защото Бланкет не се страхуваше от нищо.

Прескачаше с един скок големи порои, които я изпръскваха с влажен пращец и пяна. Като се измокреше, тя се протягаше на някоя гладка скала и се сушеше на слънце... Веднъж, захапала една грозданка, тя стигна до края на някаква полянка, отдето зърна в полето долу къщата на господин Сеген и дворчето зад нея. Това я разсмя до сълзи.

— Колко е малка! — каза си тя. — Как съм могла да се побера там?

Горкичката! Като се видя толкова нависоко, тя си помисли, че няма друго нещо по-голямо от нея...

С една дума, козичката на господин Сеген прекара хубав ден. Към пладне, както тичаше насам-нататък, тя попадна сред стадо диви кози, които хрупаха сладко една дива лоза. Нашата палавница с бялата дреха смая всички. Отстъпиха ѝ най-хубаво място до лозата и всички

господа я ухахваха... Изглежда дори — но това да си остане между нас! — че едно козле с черна козина сполучи да се хареса на Бланкет. Двамата влюбени се губиха час-два из гората. И ако искате да узнаете какво са си казали, попитайте бърливите извори, които подтичват невидими из мъха...

Но изведнъж вятърът се захлади. Планината стана морава; свечери се...

— Толкова скоро ли? — промълви козичката. И се спря учудено.

Полето долу бе потънало в мараня. Дворчето на господин Сеген се губеше в мъглата, а от къщата се виждаше само покривът и малко дим. Тя чу звънчетата на стадо овце, които се прибираха, и се натъжи... На връщане в гнездото си един сокол я докосна с криле... Тя изтръпна... След това из планината се понесе вой:

— У-у! У-у-у!

Тя си спомни за вълка; цял ден тая лудетина не бе се сетила за него... В същия миг далеко в долината засвири рог. Добрият господин Сеген правеше последен опит.

— У-у! У-у-у! — виеше вълкът.

— Върни се! Върни се! — зовеше рогът.

Бланкет помисли да се върне, но като си спомни връвта, кола, оградата на двора, реши, че не може вече да се помири с такъв живот и ще е по-добре да си остане тук.

Рогът не се чуваше вече...

Козичката дочу зад себе си шумолене на листа. Тя се обърна и видя в полумрака две къси щръкнали уши и две светнали очи... Беше вълкът.

Грамаден, неподвижен, седнал на задните си крака, той гледаше бялата козичка и се облизваше. Уверен, че ще я изяде, вълкът не бързаше; само когато Бланкет се обърна, той се засмя злобно:

— Ха! Ха! Козичката на господин Сеген! — и облиза с дебелия си червен език своите праханоцветни устни.

Бланкет почувства, че е изгубена. За миг, спомняйки си съдбата на старата Ренд, която се бе борила цяла нощ и бе все пак изядена на сутринта, тя си каза, че ще е по-добре може би да бъде изядена още сега; после промени решението си и застана готова за отбрана — с наведена глава и вирнати рога, както подобаваше на храбрата козичка на господин Сеген... Не че се надяваше да убие вълка — козите не

убиват вълк — а само да види дали ще може да издържи колкото Ренод...

Чудовището пристъпи напред и рогчетата заиграха.

Ах, храбрата козичка! Колко усърдно се бореше тя! Повече от десет пъти — не ви лъжа! — тя принуди вълка да отстъпи и да си поеме дъх. През този минутен отдых лакомката хрупваше набързо някое стръкче от милата си трева; после се връщаше в боя с пълни уста... Това трая цяла нощ. От време на време козичката на господин Сеген поглеждаше как звездите се реят в ясното небе и си казваше:

— Ох, дано изтрая до зори!...

Звездите гаснеха една след друга. Бланкет удвои мушканията, вълкът — хапанията... Бледа светлина озари кръгозора... От едно стопанство изкукурига прегракнал петел.

— Най-после! — каза клетото животно, което чакаше само да се съмне, за да умре; и се простря на земята в хубавия си бял кожух, целият изпръскан с кръв...

Тогава вълкът се нахвърли върху козичката и я изяде.

Разказът, който чухте, не е измислена от мене приказка. Ако дойдете някога в Прованс, нашите стопани ще ви разказват често за „козичката на господин Сеген, която се борила цяла нощ с вълка, а после, на сутринта, вълкът я изял“.

СТАРЦИТЕ

— Писмо ли, дядо Азан?

— Да, господине... От Париж.

Гордееше се славният дядо Азан, че било от Париж... Но не и аз. Нещо ми подсказваше, че това парижанче, попаднало ненадейно и толкова рано на масата ми, ще ме накара да си загубя деня. Не се измамах, преценете сами:

Трябва да ми направиш една услуга, приятелю. Ще затвориш за един ден мелницата си и ще отидеш в Егиер. Егиер е голямо село на три-четири мили от тебе... Една разходка. Като стигнеш, ще попиташ за манастира на сираците. Първата къща след манастира е една ниска къща със сиви капаци на прозорците и градинка отзад. Ще влезеш, без да тропаш — вратата е всякога отворена — и още с влизането ще се провикнеш: „Добър ден, добри хора! Аз съм приятел на Морис!...“. Тогава ще видиш две старчета, ох! ама стари, стари, престари, които ще протегнат към тебе ръце от дълбоките си кресла, а ти ще ги целунеш от мое име, от все сърце, като че са твои. После ще се разговорите; те ще ти приказват за мене, само за мене; ще ти разкажат безброй лудории, които ти ще изслушаш, без да се смееш... Няма да се засмееш, нали?... Това са дядо ми и баба ми, двама души, за които аз съм всичко в живота и които не са ме виждали отпреди десет години... Десет години е много време! Но какво да се прави? Париж задържа мене, а старостта — тях... Те са толкова стари, че ако тръгнат да ме видят, ще се строшат из пътя... За щастие ти си из онзи край, драги мелничарю, и като целунат тебе, клетите хорица ще си помислят, че

целуват малко и самия мене... Толкова често съм им говорил за нас и за доброто приятелство, от което...

По дяволите приятелството! Тъкмо тази сутрин времето беше възхитително, но никак не струваше за скитане из пътищата: премного мистрал и слънце, истински провансалски ден. Когато проклетото писмо пристигна, аз си бях избрал вече заслон между две скали и мечтаех да стоя там цял ден като гуцлер, да пия светлина и да слушам как пеят боровете... Както и да е, какво ще правя? Затворих недоволно мелницата, скрих ключа под вратата. Тоягата, лулата — и на път.

Стигнах в Егиер към два часа. Селото беше пусто, всички бяха по нивите. В побелелите от прах брястове край пътя щурци свиреха като посред равнината Кро^[1]. Едно магаре се припичаше на общинския мегдан, а ято гълъби — върху черковните чешми. Но — никакъв човек, да ми посочи сиропиталището. За щастие зърнах неочаквано една стара самодива, клекнала да преде до вратнята си; казах ѝ какво търся; и тъй като самодивата беше много могъща, щом вдигна хурката си, манастирът на сираците изникна като по чудо пред мене... Той беше голяма, мрачна и тъмна сграда, която показваше с гордост над сводестата си врата един извехтял кръст от червена глина, заобиколен с латински надпис. До тази къща зърнах друга, по-малка. Сиви капаци, градинка отзад... Познах я веднага и влязох, без да чукам.

Цял живот ще си спомням този дълъг, прохладен и тих коридор, розовия зид, градинката, която трептеше отзад през светлата завеса, а по стените избелели цветя и цигулки. Струваше ми се, че съм пристигнал у някой стар местен съдия от времето на Седен^[2]... Накрай коридора вляво се чуваше тракането на голям часовник и един детски глас, който сричаше „То... га... ва све... ти И... ре... ней... из... ви... ка аз съм пше... ни... ца... та го... спо... дня тря... бва да бъ... да смлян от зъ... ба на те... зи жи... вот... ни“. Приближих се безшумно до тази врата и погледнах.

В тишината и полумрака на стаичката едно старче с румени страни, набръчкано до върха на пръстите, спеше в креслото си с отворена уста и ръце на скута. До нозете му едно момиченце, облечено в синьо — дълга наметка и малка шапчица: облеклото на сираците —

четеше житието на свети Иреней от книга, по-голяма от него самото... Това чудно четене бе омагьосало цялата къща. Старецът спеше в креслото си, мухите по тавана, канарчетата в клетката си, ей там на прозореца. Големият часовник хъркаше: тик-так, тик-так. В цялата стая беше будна само широката, бяла и права ивица светлина, която се промъкваше между затворените капаци на прозорците, изпълнена с живи искри и микроскопически валсове... Детето продължаваше важно да чете сред общата дрямка: „Ве... дна... га два ль... ва се на... хвър... ли... ха връз не... го и го раз... къ... са... ха...“.

В същия миг влязох аз... Ако в стаята се бяха втурнали лъвовете на свети Иреней, надали биха предизвикали по-голямо слисване. Истински сценичен номер! Малката изпищява, голямата книга пада, канарчетата и мухите се събуждат, стенният часовник започва да звъни, старецът скоква изплашен, а аз се спирам смутено на прага и се провиквам:

— Добър ден, добри хора! Аз съм приятел на Морис!

О, да бяхте видели тогава клетия старец, да бяхте го видели как идва към мене с протегнати ръце, как ме прегръща и ми стиска ръцете, как се суети като замаян из стаята и мълви:

— Боже, боже...

Всички бръчки на лицето му се смееха. Беше се зачервил. Заекваше.

— Ах! Господине... Ах! Господине...

После тръгна към дъното на стаята, като викаше:

— Мамет! Някаква врата се отваря, в коридора се чуват миши стъпки... Идва Мамет. Прекрасна беше тази старичка със забрадка с панделки, с бледокафява рокля и бродирана кърпичка в ръка, в моя чест, по стария обичай... Трогателно нещо! Те си приличаха. Ако сложеше забрадка с жълти панделки, и той би могъл да се нарича Мамет. Само че истинската Мамет трябва да бе плакала много през живота си, та беше още по-набръчкана от другата. И тя имаше едно момиченце от сиропиталището, малка пазачка със синя наметка, която не я напускаше никога. Тези старци, пазени от две сирачета, бяха най-трогателната гледка, която човек можеше да си представи.

Мамет се готвеше да ми направи дълбок поклон, но старецът го пресече на две само с една дума:

— Приятелят на Морис!...

Тя се разтреперва, разплаква се, загубва кърпичката си, зачервява се, става по-червена от него...

Тия старци! Една капка кръв имат в жилите си, а при най-малкото вълнение тя изскача на лицето им!

— По-скоро, по-скоро, дай стол!... — казва старата на момиченцето си.

— Отвори прозорците! — вика старецът на своето.

И двамата ме улавят за ръка, отвеждат ме със ситни стъпки до прозореца, който бе широко разтворен, за да ме видят по-добре. Приближаваме креслата, аз се настанявам на едно сгъваемо столче между тях, сините момиченца застават зад нас и разпитът започва:

— Как е той? Какво прави? Защо не идва? Доволен ли е?

И това, и онова! Така минават цели два часа.

Стараех се да отговарям на всичките им въпроси, като съобщавах за приятеля си всичко, което знаех, и измислях безсрамно всичко, което не знаех; особено много се пазех да не се издам, че не бях забелязал добре ли се затварят прозорците и какъв цвят имат тапетите на стаята му.

— Тапетите на стаята му ли?... Сини са, госпожо, светлосини, с гирлянди...

— Така ли? — мълвеше развълнувано старицата; и добавяше, като се обръщаше към мъжа си: — Такова добро дете е той!

— О! Да, добро дете е! — отвърщаше възторжено другият.

Докато говорех, те си кимаха, усмихваха се, смигваха си, разменяха си многозначителни погледи, или пък старецът се приближаваше към мене и ми казваше:

— Говорете по-силно... Слухът ѝ е малко отслабнал.

А тя на свой ред:

— Малко по-височко, моля ви се... Той не дочува.

Тогава повишавах глас, а те ми благодаряха с усмивка; и в тези повехнали усмивки, които се свеждаха към мене и търсеха в дълбините на погледа ми образа на Морис, аз съзирах с вълнение този образ, неясен, забулен, почти неуловим, сякаш виждах как приятелят ми се усмихва отдалеко, като през мъгла.

Но изведнъж старият стана от креслото си:

— Ами... сетих се, Мамет: човекът може би не е обядвал!

А Мамет вдигна уплашено ръце:

— Не е обядвал!... Велики боже!

Помислих, че пак става дума за Морис и щях да отговоря, че доброто дете не пропуска никога да се нахрани на обед. Но не: говорех за мене; и трябваше да видите какво вълнение настъпи, когато признах, че наистина не съм обядвал още.

— По-скоро слагайте трапезата, синички! Турете масата сред стаята, празничната покривка, чиниите с цветчета. И по-малко да се смеем, моля ви се, а повече да бързаем...

Бързаха наистина... Едва успяха да строшат три чинии и обедът бе сложен.

— Една закусчица! — казваше Мамет, като ме водеше към трапезата. — Само че ще се храните сам... Ние вече хапнахме тази сутрин.

Горките старци! По което време и да ги завариш, все са похапнали сутринта!

Закусчицата на Мамет се състоеше от два пръста мляко, фурми и една „лодчица“, нещо като мекица, с която старицата и канарчетата ѝ биха се хранили поне осем дни... А пък аз видях сам работата на всички тия запаси!... Какво възмущение настъпи поради това около трапезата! Сините момиченца си шепнеха, като се побутнаха с лакът, а

канарчетата си казваха в своята клетка: „Ох, този господин изяде цялата лодчица!“.

Изддох я цялата наистина, и то без да усетя, толкова бях улисан да гледам наоколо си из светлата и спокойна стая, гдето се носеше сякаш лъх на стари неща... Най-вече не можех да отделя поглед от двете мънички легла. Тези легла, почти две люлки, аз си ги представях сутрин, на разсъмване, когато са още скрити зад големите завеси с ресни.

Удря три часът. По това време се събуждат всички старци.

— Спиш ли, Мамет?

— Не, приятелю.

— Нали Морис е славно дете?

— О, да! Славно дете е той!

Въобразявам си така цял разговор само като гледам двете старчески креватчета, наредени едно до друго.

През това време ужасна драма се разиграваше в другия край на стаята, пред шкафа. Трябваше да се достигне на най-горната полица някакъв буркан с череша в ракия, която чакаше от десет години Морис и която искаха да отворят в моя чест. Въпреки настойчивите молби на Мамет старецът упорстваше да донесе сам тия череша и стъпил на един стол, за най-голям ужас на жена си се мъчеше да ги достигне... Представете си картината: старецът трепери и се повдига на пръсти, сините момиченца са се вкопчили в стола му, зад него е Мамет, задъхана, с протегнати ръце, а над всичко това от отворения шкаф и надипленото пожълтяло бельо полъхва лек мирис на бергамот... Прекрасно!

Най-после след големи усилия успяха да извадят из шкафа тоя прословут буркан, а заедно с него и една стара, грапава сребърна чаша, чашата на Морис, когато бил малък. Напълниха ми я догоре с череша; Морис толкова обичал черешите! Когато ми ги поднасяше, старецът пошушна на ухото ми с лакомо изражение:

— Щастлив сте вие, че ще ги опитате!... Жена ми ги е приготвила... Хубаво нещо ще вкусите.

Уви! Жена му ги бе приготвила, но бе забравила да ги подслади. Какво да се прави? Човек става разсеян, като почне да старее. Ужасни

бяха черешите ви, клета Мамет... Но това не ми попречи да ги изям до една, без да мигна.

След като се свърши обедът, станах да се сбогувам с домакините. Те биха искали да ме задържат още малко, за да поприказваме за славното дете, но денят преваляше, мелницата беше далеко, трябваше да се тръгва.

Старецът бе станал едновременно с мене.

— Мамет, дрехата ми!... Искам да го изпратя до площада.

В душата си Мамет смяташе, разбира се, че е вече хладничко, за да бъде изпратен до площада, но не се издаде... Само докато му помагаше да облече палтото си, хубаво палто с цвят на испански тютюн и седефени копчета, чух как милото същество му прошепна:

— Няма да се забавиш много, нали?

А той с лукаво изражение:

— Хе! Хе!... Не зная... Може би...

Те се спогледаха със смях, сините момиченца се засмяха, щом ги видяха, че се смеят, канарчетата също се засмяха посвоему в кътчето си... Между нас казано, мисля, че всички се бяха попили от мириса на черешите.

... Мръкнало бе, когато дядото и аз излязохме. Синьото момиченце ни следваше издалеко, за да го придружи на връщане; но той не го виждаше и се гордееше, че върви под ръка с мене, като мъж. Мамет ни гледаше сияеща от пътния праг и клатеше мило глава, сякаш казваше: „Все пак клетият ми човек... още може да върви!“.

---

[1] Кро — камениста равнина край устието на Рона. ↑

[2] Седен — френски драматург и поет от XVIII век. ↑

Издание:

Автор: Алфонс Доде

Заглавие: Козичката на господин Сеген

Преводач: Невена Розева

Година на превод: 1918

Език, от който е преведено: френски

Издание: не е указано

Издател: Издателство на ЦК на ДКМС „Народна младеж“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1960

Тип: разкази

Националност: френска (не е указано)

Печатница: Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Излязла от печат: 15.III.1960 година

Редактор: Надя Трендафилова

Художествен редактор: Мария Недкова

Технически редактор: Лазар Христов

Художник: Настя Панайотова

Коректор: Емилия Димитрова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/15207>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.